

Ræða
forseta Íslands
Ólafs Ragnars Grímssonar
við setningu Alþingis
26. maí 2003

Þegar Alþingi kemur saman í fyrsta sinn að loknum kosningum eru jafnan tímamót í sögu stofnunar sem elst er í landi okkar, eldri en sjálf kirkjan og um þúsund árum eldri en ráðherradómur og lýðveldið.

Alþingi var til forna vettvangur þjóðlífs og nýrra strauma, átaka um völd og áhrif og þá fyrst náðu erlendir herrar að drottna yfir Íslendingum þegar Alþingi hélt ekki lengur vöku sinni.

Öldum síðar varð Alþingi á ný boðberi breytinga, sú rödd sem krafðist aukins réttar fyrir land og lýð, færði þjóðinni heimastjórn og fullveldi, veitti sjálfstæði Íslendinga inntak og sýn á framtíðina.

Þegar Hannes Hafstein tók sæti í þessum sal sem fyrsti ráðherra Íslands úr röðum þjóðar sinnar urðu þáttaskil sem við minnumst senn. Hundrað ára afmæli heimastjórnar ætti að verða okkur tilefni til að hugleiða árangur Íslendinga, aflið sem sjálfstæðið færir okkur og spyrja um leið hvert erindi við eigum nú í veröldinni.

Við vorum í árdaga þessa tíma fátækasta og fámennasta þjóðin í hinni gömlu álfi og í rauninni var ótrúleg dirfska í því fólgin að ætla sér jafnan rétt á við allar hinar. Samt hefur reynslan sýnt að það var farsælt að hugsa stórt.

Á einni öld hefur okkur tekist að ná í fremstu röð þjóða heims hvað snertir almenna velsæld og efnahag. Við höfum þróað blómlegt menningarlíf og listafólk okkar gerir garðinn frægan víða um lönd. Við byggjum á menntun og hugviti fólksins og ætlum þekkingunni ríkulega hlutdeild í framförunum. Við tökum virkan þátt í alþjóðamálum, erum bandalagsríki áhrifalanda beggja vegna Atlantshafsins og gefum nú kost á okkur til setu í Öryggisráði Sameinuðu þjóðanna þar sem ákvarðanir eru teknar um stríð og frið, örlög ríkja ráðin í atkvæðagreiðslum.

Hvílík vegferð lítillar þjóðar! Á engan hátt sjálfsögð eða gatan greið. Oft hafa erfiðleikar verið slíkir að engin ráð virtust duga og átökin þá mikil hér í salnum.

Alþingi á ríka hlutdeild í árangrinum sem náðst hefur en einnig hafa áhrifaöfl utan þings, atvinnulíf og launafólk, almannasamtök og fræðasetur lagt sitt af mörkum. Lýðræðisvettvangur þingsins sjálfs hefur jafnan skilað bestu verki þegar leiðin til þjóðarinnar hefur verið opin og greið.

Alþingiskosningar eru hverju sinni staðfesting á þeirri grundvallarreglu að það er þjóðin sem ræður, umboðið er frá henni komið og hún mun á ný dæma verkin innan tíðar. Fjögur ár eru ekki langur tími í sögu þings og þjóðar og því mikilvægt að þingheimur allur nýti þau vel.

Nú hefur þjóðin sent til þings yngri kynslóð en hér hefur sést um áráraðir; kynslóð sem komist hefur til vits og þroska á tíma alþjóðavæðingar og upplýsingabyltingar sem kennd er við alheimsnetið, fóstruð í samfélagi þar sem sjónvarp er sterkastur miðla, nam frásögn í myndum áður en hún lærði að lesa; kynslóð sem man ekki annað Ísland en sjálfstætt og sterkt, þekkir landhelgisstríð, stéttaátök og hatrama glímu um her og NATO nánast eingöngu úr sögubókum; hin fyrsta kynslóð í okkar landi sem haft getur heiminn allan að athafnasvæði.

Hvaða augum lítur hún hundrað ára afmæli heimastjórnar? Hvaða sess skipar sjálfstæði í hennar huga? Hvernig skilgreinir hún vegferð sína, ætlunarverk og aðferðir við ákvarðanir? Hvaða áhrif mun innganga þessa unga fólks hafa á Alþingi sjálft?

Aldrei fyrr í sögu þingsins hafa jafn margir jafn ungir þingmenn komið til þings og samsetning þingsins hefur því tekið stakkaskiptum, óháð flokkum og framboðum í kjördæmunum. Það verður fróðlegt að fylgjast með því hvaða áhrif þessi nýja kynslóð hefur á störf þingsins, umræðuna í landi okkar, lýðræðis skipan og stefnuþróun. Ég óska hinu unga fólki allra heilla og býð það sérstaklega velkomið til ábyrgðarstarfa.

Alþingi mun einnig á næstu árum taka mið af breyttri skipan kjördæmanna, þurfa að finna samskiptum við umbjóðendur nýjan farveg. Alþingi var lengstum frá endurreisn til okkar daga bundið sýsluskipan og stærri bæjum, kjördæmin nánast félagslegar heildir og samræðan við kjósendur háð hefðum og venjum sem rætur áttu í sérhverju byggðarlagi. Umdæmi þingmannanna voru í beinum tengslum við skipan stjórnsýslu og sveitarmála.

Nú er þessu komið fyrir á annan hátt og ekki aðeins sýslum heldur heilum og hálfum fjórðungum steipt saman. Sjálfsagt hefur nýliðin barátta í stóru kjördæmunum orðið þingmönnum og frambjóðendum öllum tilefni til hugleiðinga um vinnubrögð í framtíðinni, en mikilvægt er að varðveita það lifandi og nána samband sem löngum hefur einkennt tengsl þingmanna við byggðarlögin. Íslenskt lýðræði yrði til muna fábrotnara ef fjölmiðlar og hagkvæmni stærðarinnar myndu að mestu ráða för.

Það er einkum í návíginu í hinum smærri byggðum sem mest reynir á fulltrúa fólksins og það er trú mín að slíkt návígi hafi reynst íslenskum stjórnámálamönnum góður skóli. Vonandi tekst þingheimi að varðveita traustar lýðræðishefðir sem spróttnar eru úr grasrótinni og nýta þær vel á vettvangi nýrra kjördæma landsins.

Alþingiskosningarnar nú í vor kveiktu að venju umræður um fjölda viðfangsefna og vandamála í landi okkar og allir flokkar koma til þings með fangið fullt af fyrirheitum. Þannig hefur það löngum verið en einnig í þessum efnum þarf þingheimur nú að taka mið af nýjum veruleika.

Ísland er ekki lengur einangruð eyja. Hagstjórnin er nú á opnum velli þar sem straumar úr öllum áttum geta á skömmum tíma gert að engu glæstar vonir.

Við búum við alþjóðlegan fjármagnsmarkað, fyrirtæki og einstaklingar geta flutt eignir og auð úr landi án minnstu fyrirhafnar, bankar og lánasjóðir eru hluti af víðara neti, vextir og kjör taka mið af mörgu öðru en innlendum kröfum og gengið lýtur nú flóknari lögmálum en áður mótuðu ákvarðanir. Afleiðingin af öllu þessu er að við erum ekki eigin herrar í efnahagsmálum á sama hátt og fyrrum var regla.

Hagstjórnin er því á ýmsan hátt orðin erfiðari og mikilvægt að allt sé gert til að varðveita stöðugleikann þótt fast sé knúið á í mörgum efnum. Framundan eru mestu framkvæmdir sem um getur í sögu landsins, víðtæk umræða hefur verið um gagngerar breytingar á skattakerfi og húsnæðismálum og fyrirheit gefin um bættan hag margra sem borið hafa skarðan hlut frá borði á síðari árum.

Það verður vandaverk að láta allt þetta ganga upp með hliðsjón af því hve hagkerfi okkar er nú opið gagnvart umheiminum. Alþingi ber í þessum efnum mikla ábyrgð því ríkisfjármál, skattastefna og framkvæmdastig marka vöxtum og gengi, verðlagi og stöðugleika ákveðnar brautir.

Íslendingar hafa á annan áratug búið við árangur í efnahagslífi sem á fyrri verðbólgutímum var einungis fjarlægur draumur. Hagsmunir

fyrirtækja og fólksins sem í landinu býr eru samofnir hinum nýja stöðugleika. Bresti hann mun illa fara.

Við treystum því allir Íslendingar að Alþingi muni á komandi árum feta þessa braut af ábyrgð og festu og finna það jafnvægi í ákvörðunum sem tryggir að stöðugleiki og farsæld þjóðar, aukin velferð og traust atvinnulíf haldist í hendur. Það mun reynast vandaverk og alþingismönnum er hér óskað heilla í þeim skyldustörfum. Takist þau vel getum við Íslendingar vissulega horft björtum augum fram á veg.

Ég bið alþingismenn að rísa á fætur og minnast ættjarðarinnar.